

УДК 343.2+342.92

ЗЛОЧИНИ НЕВЕЛИКОЇ ТЯЖКОСТІ ТА АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Скок О.С., аспірант

кафедри кримінально-правових дисциплін

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Стаття присвячена порівняльно-правовому аналізу подібних складів злочинів невеликої тяжкості та адміністративних правопорушень.

Ключові слова: злочин невеликої тяжкості, адміністративне правопорушення, кримінальна відповідальність, адміністративна відповідальність.

Статья посвящена сравнительно-правовому анализу подобных составов преступлений небольшой тяжести и административных правонарушений.

Ключевые слова: преступление небольшой тяжести, административное правонарушение, уголовная ответственность, административная ответственность.

Skok A.S. MINOR OFFENCES AND ADMINISTRATIVE INFRACTIONS: RATHER-LEGAL ANALYSIS

The article concentrates on rather-legal analysis of such gravement of minor offences and administrative infractions.

Key words: minor offence, administrative infraction, criminal liability, administrative responsibility.

Постановка проблеми. Злочини невеликої тяжкості відрізняються від адміністративних правопорушень, насамперед, в залежності від того, настали або ні тяжкі наслідки. Винна особа притягується до адміністративної відповідальності, якщо скосне нею суспільно небезпечне діяння не завдало і не могло завдати наслідків, які належать до тяжких. Наявність тяжких наслідків або реальної можливості їх настання, вирішальним чином, впливає на формування суспільної якості небезпечності діяння і, відповідно, на його правову оцінку [1, с. 19].

Ступінь розробленості проблеми. О.І. Мурзінов вважає, що головним при порівнянні злочинів та адміністративних правопорушень є те, що злочин якісно тотожний злочину, незалежно від ступеня тяжкості, адміністративне ж правопорушення якісно тотожне адміністративному правопорушенню [1, с. 24]. І.І. Митрофанов головною відмінністю злочину від інших правопорушень визначає характер протиправності, суспільної небезпечності та систему кримінально-правових засобів впливу на особу, яка його вчинила [2, с. 124–125].

Метою даної статті є проведення розмежування між злочинами невеликої тяжкості та адміністративними правопорушеннями за допомогою порівняльно-правового аналізу положень Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Виклад основного матеріалу. Низка злочинів невеликої тяжкості та адміністративних правопорушень за своїм змістом є доволі схожими. В деяких випадках спостерігається ідентичність назв норм, які регулюють відповідальність за те чи інше правопорушення. Важливість об'єктів, відносно яких можуть бути вчинені злочини невеликої тяжкості, такі як життя, здоров'я, воля, честь, гідність, статева свобода та статева недоторканість людини, унеможливлює визнання посягання на такі об'єкти адміністративними правопо-

рушеннями. До діянь, які посягають на особливо цінні об'єкти, можна відносити виключно злочини. Посягання ж на такі об'єкти, як власність, господарська діяльність, довкілля, громадська безпека, безпека виробництва, безпека руху та експлуатація транспорту, громадський порядок, можуть бути як злочинами невеликої тяжкості, так і адміністративними правопорушеннями.

З урахуванням цього вважаємо доцільним розглянути відмінність злочинів невеликої тяжкості від адміністративних правопорушень більш детально.

Серед злочинів невеликої тяжкості, які посягають на виборчі, трудові та інші особисті права і свободи людини і громадянина, необхідно виокремити діяння, передбачене ст. 172 КК України, яке полягає у грубому порушенні законодавства про працю. Незаконне звільнення працівника з роботи вважається таким, якщо воно вчинено за відсутності законних підстав для звільнення чи з порушенням його порядку, який визначено Кодексом законів про працю України [3]. Законними підставами припинення трудового договору є підстави, передбачені в п.п. 1–9 ст. 36 КЗпП. Термін «грубе» характеризує як саме діяння, так і його наслідки у виді суттєвого, істотного ущемлення законних інтересів працівника. Питання про порушення законодавства про працю має вирішуватися в кожному конкретному випадку, зокрема – розмір заподіяної працівниківі матеріальної чи іншої шкоди та характер порушення [4, с. 512–515]. Якщо порушення вимог законодавства про працю та про охорону праці не є грубим та не полягає у звільненні працівника з роботи, його можна кваліфікувати за ч. 1 ст. 41 КУпАП «Порушення вимог законодавства про працю та про охорону праці».

Наступними для порівняння є діяння, передбачені ч. 1 ст. 176 КК «Порушення авторського права і суміжних прав» та ч. 1 ст. 177 КК «Порушення прав на винахід, ко-

рисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію» зі складом адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 512 КУпАП «Порушення права на об'єкт права інтелектуальної власності». Відмежувати ці склади можна за допомогою того, що у разі завдання матеріальної шкоди у значному розмірі діяння кваліфікується за ч. 1 ст. 176 КК або ч. 1 ст. 177 КК. У цих статтях матеріальна шкода вважається завданою в значному розмірі, якщо її розмір у двадцять і більше разів перевищує н.м.д.г. У тих випадках, коли такими діями шкода не завдана, потрібно звертатися до ст. 512 КУпАП.

Під час аналізу норм адміністративного та кримінального закону виявилося, що найбільш чисельною групою, за схожістю, є діяння, які посягають на довкілля. Низка статей КК, які встановлюють відповідальність за злочини невеликої тяжкості, а саме ч. 1 ст. 239, ч. 1 ст. 2392, ч. 1 ст. 240, ч. 1 ст. 242, ст. 247, ч. 1 ст. 248, ч. 1 ст. 249 КК України подібні до адміністративних правопорушень, відповідальність за які передбачено ст. ст. 52, 534, 57, 58, 59, 105, 85 КУпАП.

В монографії І.І. Митрофанова та В.В. Лактіонової «Довкілля під охороною закону про кримінальну відповідальність» автори акцентують увагу на тому, що на практиці досить спірним є питання про розмежування екологічних злочинів та адміністративних правопорушень, оскільки близько 60% норм екологічного права, що містяться в КК України, подібні до норм адміністративного законодавства. Об'єктивні ознаки екологічного злочину і адміністративного правопорушення виявляють схожість і полягають у порушенні тих самих правил рибальства, полювання, заготівлі деревини, розробки надр, дотримання пожежної безпеки в лісах, збереження чистоти повітряного та водяного басейнів тощо. Тому вирішення питання про розмежування екологічних злочинів і адміністративних правопорушень спрощується, коли фактори, що впливають на ступінь суспільної небезпечності правопорушень, враховуються законодавцем безпосередньо в диспозиціях кримінально-правових норм [5, с. 79].

ПВСУ у постанові «Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля» № 17 від 10 грудня 2004 року [6] звертає увагу на те, що під час з'ясування обставин вчиненого злочину необхідно особливо ретельно перевіряти, чи є причинно-наслідковий зв'язок між діянням та фактом заподіяння шкоди навколошньому природному середовищу, чи не зумовлені шкідливі наслідки факторами, які не залежали від волі підсудного (наприклад, стихійне лихо). Кримінальна відповідальність за злочини проти довкілля настає і тоді, коли відповідні дії були вчинені у зв'язку з виробничою або іншою діяльністю.

Під тяжкими наслідками в ч. 1 ст. 247 КК «Порушення законодавства про захист рослин» слід розуміти загибель чи масове захворювання людей, істотне погіршення екологічної обстановки в тому чи іншому регіоні, зникнення, масову загибель чи тяжкі захво-

рювання об'єктів тваринного і рослинного світу, неможливість відтворити протягом тривалого часу ті чи інші природні об'єкти або використовувати природні ресурси в певному регіоні, генетичне перетворення тих чи інших природних об'єктів, заподіяння матеріальної шкоди в особливо великих розмірах тощо. Адміністративна відповідальність за порушення вимог щодо виконання фітосанітарних заходів визначено ст. 105 КУпАП. Тобто, якщо діяння призвело до порушення таких правил, але, при цьому, не спричинило тяжких наслідків, то його можна кваліфікувати не за КК, а за КУпАП.

Особливість злочинів, передбачених ч. 1 ст. 239, ч. 1 ст. 240, ч. 1 ст. 242 КК вбачається в тому, що такими діями створено небезпеку для життя, здоров'я людей чи довкілля. Створення небезпеки для життя і здоров'я людей має місце тоді, коли забруднення або псування земель, порушення правил охорони або використання надр, порушення правил охорони вод могло привести до загибелі хоча б однієї людини, масових захворювань людей, зараження хоча б однієї людини епідемічними або інфекційними захворюваннями, зниження тривалості життя чи імунного захисту людей, відхилень розвитку дітей та ін. Небезпека для довкілля полягає у загрозі настання таких наслідків, як: загибель тварин (диких, домашніх), рослин, лісопосадок, деградація земель, зменшення земельного покрову, що впливає на забезпечення населення сільськогосподарськими продуктами, зміна клімату й настання інших змін біологічного, хімічного і фізичного складу ґрунту, забруднення водних об'єктів і загибель водних біоресурсів у результаті зливу шкідливих речовин, відходів чи інших матеріалів, привнесених у землю, та інше [7, с. 410].

Суспільна небезпечність діяння, передбаченого ч. 1 ст. 239 КК, полягає у тому, що ці дії завдають шкоду навколошньому природному середовищу в цілому та земельним ресурсам держави зокрема і, крім того, можуть негативно впливати на життя та здоров'я людей. Якщо такі дії не створювали небезпеку для життя, здоров'я людей чи довкілля, вони можуть бути кваліфіковані за ст. 52 КУпАП «Псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель».

Кримінальна відповідальність за злочин, який передбачено ч. 1 ст. 2392 КК «Незаконне заволодіння поверхневим (ґрутовим) шаром земель водного фонду в особливо великих розмірах» настає, коли такі дії полягають в незаконному заволодінні, тобто без отриманого від спеціально уповноваженого органу влади дозволу, поверхневим (ґрутовим) шаром земель водного фонду в обсязі, більшому, ніж десять кубічних метрів. За самі дії, вчинені в обсязі, меншому ніж десять кубічних метрів, може наставати адміністративна відповідальність за ст. 534 КУпАП «Незаконне заволодіння ґрутовим покривом (поверхневим шаром) земель».

Злочин невеликої тяжкості, передбачений ч. 1 ст. 240 КК «Порушення правил охорони або використання надр», встановлює кримінальну відповідальність за порушення вста-

новлених правил охорони надр, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей чи довкілля. Порушення встановлених правил охорони та використання надр полягає у дії осіб, які здійснюють користування надрами на законних підставах, проте допускають при цьому порушення термінів користування, місця, розміру й виду користування надрами та інших умов і правил, що забезпечують безпеку людей і надр. Відповідно до положень ст. 56 Кодексу України «Про надра» [8] можна виділити найбільш характерні порушення правил охорони та використання надр, які полягають у самовільному користуванні надрами, самовільній забудові площ залягання корисних копалин, забрудненні надр при підземному зберіганні нафти, газу та інших речовин і матеріалів.

Адміністративна відповідальність за порушення вимог щодо охорони надр настає за ст. 57 КУпАП. Щодо порушення правил і вимог проведення робіт по геологічному вивченю надр, то таке діяння підлягає кваліфікації за ст. 58 КУпАП.

Суспільна небезпечність злочину, передбаченого ч. 1 ст. 242 КК «Порушення правил охорони вод», полягає в тому, що він посягає на водні об'єкти, які складають основу всього живого на землі, шляхом їх забруднення, зміни властивостей або виснаження, що створює реальну небезпеку для життя та здоров'я людей, а також довкілля [7, с. 425]. Порушення правил охорони вод полягає у дії або бездіяльності по невиконанню вимог спеціальних нормативно-правових актів з питань екологічної безпеки, які регулюють питання охорони вод [7, с. 426], а саме Водного кодексу України [9], ЗУ «Про охорону навколошнього природного середовища» [10], ЗУ «Про питну воду та питне водопостачання» [11] та інших.

Розмежування таких подібних злочинів невеликої тяжкості та адміністративних правопорушень відбувається за наслідками, які полягають у створенні небезпеки для життя, здоров'я людей чи довкілля.

Відповідно до ч. 1 ст. 248 КК встановлено кримінальну відповідальність за порушення правил полювання, якщо воно заподіяло істотну шкоду, а також незаконне полювання в заповідниках або на інших територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, або полювання на звірів, птахів чи інші види тваринного світу, що занесені до Червоної книги України. Настання кримінальної відповідальності за незаконне полювання в заповідниках або на інших територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, або полювання на звірів, птахів чи інші види тваринного світу, що занесені до Червоної книги України, вирішується незалежно від того, чи мало місце настання шкідливих наслідків. Кримінальна відповідальність за порушення правил полювання настає лише у тому випадку, коли воно заподіяло істотну шкоду. Такою шкодою може бути визнано зникнення того чи іншого виду тварин у певній місцевості, знищення місця компактного проживання та розмноження звірів і птахів, їхніх жител, споруд, руйнування об'єктів природного середовища, знищення тварин, відтворення яких з урахуванням

особливостей або чисельності того чи іншого виду пов'язане із значними труднощами. У випадку ненастания наслідків у виді істотної шкоди винна особа, за наявності для того підстав, може нести відповідальність за ч. 1 або ч. 2 ст. 85 КУпАП «Порушення правил використання об'єктів тваринного світу».

Відповідальність за злочин, передбачений ч. 1 ст. 249 КК «Незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом, якщо воно заподіяло істотну шкоду», настає лише за умови, коли діями винної особи завдано істотну шкоду. На те, що шкода є істотною, може вказувати наступне: знищення нерестовищ риби; вилов риби в період нересту, нечисленних її видів або тих, у відтворенні яких є труднощі; добування великої кількості риби, водних тварин чи рослин або риби чи тварин, вилов яких заборонено та ін. Якщо внаслідок вчинених дій істотна шкода не настало, винна особа, за наявності до того підстав, може нести адміністративну відповідальність за ч. 3 або ч. 4 ст. 85 КУпАП.

Серед злочинів проти громадської безпеки, відповідальність за які передбачено КК, можна виділити склад злочину невеликої тяжкості – ч. 1 ст. 270 КК для порівняння його із ст. 175 КУпАП.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 270 КК кримінальна відповідальність настає у разі порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, якщо воно спричинило виникнення пожежі, якою заподіяно шкоду здоров'ю людей або майнову шкоду у великому розмірі. Майнова шкода, у цьому випадку, вважається заподіяною у великому розмірі, якщо прямі збитки становлять суму, яка в триста і більше разів перевищує Н.М.Д.Г. Шкода здоров'ю людей полягає у заподіянні внаслідок пожежі хоча б одній особі опіків, травм, які оцінюються як легкі або середньої тяжкості тілесні ушкодження. Також до вказаних наслідків можна віднести такі, коли заподіяна шкода і не спричиняє навіть легких тілесних ушкоджень, але була спричинена багатьом потерпілим від злочину. Адміністративна відповідальність за ст. 175 КУпАП настає у разі порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, а також використання пожежної техніки та засобів пожежогасіння не за призначенням. Використати не за призначенням означає використання пожежної техніки та засобів пожежогасіння з іншою метою, а не з тією, за якої вони виготовлені [12].

Передбачене ч. 1 ст. 286 КК діяння «Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами» є злочином невеликої тяжкості проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Обов'язковим наслідком цього злочину є спричинення потерпілому середньої тяжкості тілесних ушкоджень.

Низка адміністративних правопорушень посягає на такий самий об'єкт. Це діяння, передбачені ст. 123 «Порушення правил руху через залізничні переїзди», ст. 124 «Порушення правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна»,

ст. 125 «Інші порушення правил дорожнього руху», ст. 126 «Керування транспортним засобом особою, яка не має відповідних документів на право керування таким транспортним засобом або не пред'явила їх для перевірки», ст. 128 «Випуск на лінію транспортних засобів, технічний стан яких не відповідає встановленим вимогам або без необхідних документів, передбачених законодавством», ст. 130 «Керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції» КУпАП.

Відмінність цих адміністративних правопорушень та злочину невеликої тяжкості, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК, полягає в обов'язковому настанні наслідків у виді тілесних ушкоджень середньої тяжкості, у разі кваліфікації діянь за КК.

Окрім ої уваги потребують діяння, які посягають на громадський порядок та моральність. В першу чергу, вважаємо необхідним розмежувати кримінально-каране хуліганство та дрібне хуліганство, відповідальність за яке встановлено КУпАП.

ПВСУ в постанові «Про судову практику у справах про хуліганство» № 10 від 22 грудня 2006 року [13] роз'яснює, що при вирішенні питання про відмежування кримінально-караного хуліганства від дрібного хуліганства слід виходити з того, що відповідно до ч. 1 ст. 296 КК хуліганством є грубе порушення громадського порядку з мотивом явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом. Якщо таке порушення не супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом, його необхідно кваліфікувати як дрібне хуліганство за ст. 173 КУпАП.

Під час вирішення питання про притягнення правопорушника до адміністративної відповідальності за ст. 173 КУпАП та накладення на таких осіб адміністративних стягнень в кожному конкретному випадку необхідно враховувати характер вчиненого діяння, дані про особу правопорушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність.

В ч. 1 ст. 2981 КК встановлено кримінальну відповідальність за умисне знищення, пошкодження або приховування документів Національного архівного фонду. Подібну норму врегульовано і в КУпАП, а саме ст. 921 «Порушення законодавства про Національний архівний фонд та архівні установи» КУпАП. Інтелектуальна ознака умислу в ч. 1 ст. 2981 КК полягає в усвідомленні особою того, що відповідний предмет становить собою документ Національного архівного фонду України [14]. У разі вчинення дій, передбачених у ч. 1 ст. 2981 КК через необережність, таке діяння підлягає кваліфікації за ст. 921 КУпАП.

Схожими не тільки за об'єктом посягання, а й ідентичними за назвою, є ст. 299 КК та ст. 89 КУпАП – «Жорстоке поводження з тваринами».

Обов'язковими ознаками ч. 1 ст. 299 КК є: застосування жорстоких методів, або хуліган-

ський мотив, нацькування хребетних тварин одна на одну, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів [15]. Кваліфікований вид жорстокого поводження з тваринами має місце тоді, коли воно вчиняється у присутності малолітнього, при цьому потрібно, щоб винний усвідомлював факт присутності малолітнього, знат, що малолітній розуміє факт жорстокого поводження з тваринами [16, с. 475–476]. Натомість відповідальність за ст. 89 КУпАП настає у разі жорстокого поводження з тваринами, їх мордування або вчинення інших дій, що призвели до їх мучення, каліцтва чи загибелі. До адміністративної відповідальності за цією статтею особи притягаються у випадку, коли результатом вчинених дій були наслідки у вигляді скалічення або смерті тварини, або коли тварини зазнавали мук внаслідок такого поводження з ними. Немає значення для притягнення до відповідальності, чи такі дії вчинялися систематично, чи одноразово [12].

Серед злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення можна виділити кримінально-каране діяння, передбачене ч. 1 ст. 310 КК «Незаконний посів або незаконне вирощування снотворного маку в кількості від ста до п'ятисот рослин чи конопель у кількості від десяти до п'ятидесяти рослин». Незаконними вважаються такий посів або вирощування снотворного маку, коли такі дії вчинені із порушенням Постанови КМУ від 3 червня 2009 року № 589 «Про затвердження Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом» [17]. Діяння кваліфікується за ч. 1 ст. 310 КК, якщо особою було вчинено незаконний посів або вирощування снотворного маку в кількості від ста до п'ятисот рослин чи конопель у кількості від десяти до п'ятидесяти рослин. Якщо діяння полягало у незаконному посіві або незаконному вирощуванні снотворного маку в кількості до ста рослин чи конопель у кількості до десяти рослин, такі дії будуть кваліфікуватися за ст. 1062 КУпАП «Незаконний посів або незаконне вирощування снотворного маку чи конопель». Для підрахунку кількості рослин (для кваліфікації скоеного за ч. 1 ст. 310 КК чи за ст. 1062 КУпАП) окремою рослиною вважається та, яка має самостійний корінь, а кількість її стебел в розрахунок не береться. При підрахунку рослин різних видів (наприклад, снотворного маку й конопель) допускається їх складання [7, с. 642].

Наступним для аналізу є злочин невеликої тяжкості, який належить до тих, що посягають на суспільні відносини в сфері обороноздатності України, її незалежності, територіальної цілісності і недоторканості. Мова йде про злочин, передбачений ст. 337 КК «Ухилення від військового обліку або спеціальних зборів». Обов'язковою умовою ухилення в ч. 1 ст. 337 КК є нез'явлення військовозобов'язаного після попередження, зробленого відповідним військовим комісаріатом [7, с. 703]. У тому випадку, якщо такого попередження не надходило, такі дії слід кваліфікувати за ст. 210 КУпАП «Порушення військовозобов'язаного злочину».

заними чи призовниками законодавства про військовий обов'язок і військову службу».

Також КК України регулює питання, пов'язані із відповідальністю за злочин невеликої тяжкості, передбачений ст. 356 КК «Самоправство». Суспільна небезпечність цього злочину визначається тим, що він порушує встановлений порядок реалізації громадянами своїх законних або передбачуваних прав, призводить до дезорганізації нормальної діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян, а також до порушення прав та законних інтересів інших фізичних осіб [162, с. 748–749]. Такі дії є кримінально-караними лише за умови заподіяння ними значної шкоди інтересам громадянина, державним чи громадським інтересам або інтересам власника. Питання про те, чи є спричинена самоправством матеріальна або нематеріальна шкода значною, потрібно вирішувати у кожному конкретному випадку. Під нематеріальною значною шкодою при самоправстві потрібно розуміти, зокрема, заподіяння шкоди здоров'ю особи, порушення політичних, трудових, житлових та інших конституційних прав і свобод людини і громадянина. Не підлягає кримінальній відповідальності особа, яка сумлінно помиляється у питанні належності її права, яке вона реалізує всупереч встановленому законом порядку [14]. Якщо самоправство не завдало значної або істотної шкоди інтересам, визначеним у диспозиції ст. 356 КК осіб, то такі дії потрібно кваліфікувати за ст. 186 КУпАП «Самоуправство».

Злочин невеликої тяжкості, передбачений ст. 360 КК «Умисне пошкодження ліній зв'язку», кореспондує із адміністративним правопорушенням, передбаченим ст. 147 КУпАП «Порушення правил охорони ліній і споруд зв'язку». Суспільна небезпечність злочину полягає в тому, що пошкодження кабельної, радіорелейної, повітряної лінії зв'язку, проводового мовлення або споруд чи обладнання, які входять до їх складу, може спричинити тимчасове припинення зв'язку. Якщо порушення не викликало припинення зв'язку, то такі дії, за наявності на те підстав, підпадають під кваліфікацію за ст. 147 КУпАП.

Наступним для аналізу є діяння, передбачене ч. 1 ст. 381 КК «Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист, службовою особою, якою прийнято рішення про ці заходи, особою, яка їх здійснює, або службовою особою, якій ці рішення стали відомі у зв'язку з її службовим становищем, а так само особою, взятою під захист, якщо ці дії спричинили шкоду здоров'ю особи, взятої під захист». Під спричиненням шкоди здоров'ю за ч. 1 ст. 381 КК слід розуміти завдання потерпілому побоїв, нанесення легких чи середньої тяжкості тілесних ушкоджень [7, с. 869]. Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист, що не спричинило вказаних наслідків, тягне адміністративну відповідальність за ст. 18511 КУпАП «Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист».

Також необхідно розглянути злочин невеликої тяжкості, передбачений ст. 395 КК «Порушення правил адміністративного нагляду».

Відповідно до ЗУ «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» [18] адміністративний нагляд – це система тимчасових примусових профілактичних заходів спостереження і контролю за поведінкою окремих осіб, звільнених з місць позбавлення волі, що здійснюються органами Національної поліції. За статтею 395 КК діяння підлягає кваліфікації з моменту вчинення хоча б одного з діянь, яке вбачається в самовільному залишенні особою місця проживання з метою ухилення від адміністративного нагляду або неприбуття без поважних причин у визначений строк до обраного місця проживання особи, щодо якої встановлено адміністративний нагляд у разі звільнення з місць позбавлення волі. Інші порушення правил адміністративного нагляду тягнуть за собою не кримінальну, а адміністративну відповідальність за ст. 187 КУпАП «Порушення правил адміністративного нагляду».

Такі науковці, як О.І. Мурзінов, І.І. Саприкін, у своїх дослідженнях [1; 19], в різний час, підіймали питання декриміналізації деяких злочинів невеликої тяжкості. В основному, це стосувалося діянь, пов'язаних із порушенням авторських та суміжних прав, фіктивним підприємництвом, порушенням правил охорони надр, незаконною порубкою дерев, порушенням правил експлуатації електронно-обчислювальних машин, самоправства та деяких інших. В основу такої декриміналізації пропонувалося покласти не тільки розмір санкції за такі злочини, яка була б лише вторинною ознакою для декриміналізації, а їх суспільну небезпечність.

Враховуючи результати проведенного аналізу подібних злочинів невеликої тяжкості із адміністративними правопорушеннями, можна стверджувати, що ступінь суспільної небезпечності злочинів невеликої тяжкості порівняно із аналогічними адміністративними правопорушеннями є значно вищим. Перш за все, це пов'язано із наслідками, які настають або можуть настати внаслідок вчинення діяння.

Наприклад, з першого погляду, спірним питанням є наявність достатньої суспільної небезпечності у злочині невеликої тяжкості, передбаченої ч. 1 ст. 205 КК «Фіктивне підприємництво» для того, щоб за вчинення злочину застосовувати заходи кримінально-правового впливу. Такі сумніви, на нашу думку, викликані відсутністю вказівки у диспозиції статті на наслідки. Пропонуємо більш детально розібрати цей злочин з метою з'ясування наявності в таких діях достатньої суспільної небезпечності.

Так, фіктивність підприємства вбачається у тому, що суб'єкт господарської діяльності (юридична особа) створюється або приєднується особою для прикриття незаконної діяльності або здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона. Такі дії суперечать основній меті підприємництва, визначеній в ст. 42 Господарського кодексу України [20], якою є досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Кримінально-правове визначення фіктивного підприємництва слід відрізняти від господарсько-правового визначення фік-

тивної діяльності суб'єкта господарювання [7, с. 276]. Відповідно до ст. 551 ГКУ ознаками фіктивності, що дають підстави для звернення до суду про припинення юридичної особи або припинення діяльності фізичною особою-підприємцем, в тому числі визнання реєстраційних документів недійсними, є наступні: реєстрація (перереєстрація) на недійсні (втрачені, загублені) та підроблені документи; нереєстрація у державних органах, якщо обов'язкова реєстрація передбачена законом; реєстрація (перереєстрація) у органах державної реєстрації фізичними особами з подальшою передачею (оформленням) у володіння чи управління підставним (неіснуючим), померлим, зниклим або таким особам, що не мали наміру провадити фінансово-господарську діяльність або реалізовувати повноваження; реєстрація (перереєстрація) та провадження фінансово-господарської діяльності без відома та згоди його засновників та призначених у законному порядку керівників.

ПВСУ у постанові «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності» № 3 від 25 квітня 2003 року [21] роз'яснює, що під незаконною діяльністю, про яку йдееться у ч. 1 ст. 205 КК, слід розуміти такі види діяльності, які особа або не має права здійснювати взагалі, або ж, маючи право на це за певних умов чи з дотриманням певного порядку, здійснює їх з порушенням. На наявність мети прикриття незаконної підприємницької діяльності або здійснення її видів, щодо яких є заборона, може вказувати використання викрадених, знайдених, підроблених, позичених паспортів, або тих, що належали померлим громадянам, а також документів осіб, які дали згоду зареєструвати юридичну особу на своє ім'я.

Також п. 18 Постанови визначає, що дії осіб, на ім'я яких за їхньою згодою зареєстровано суб'єкт підприємницької діяльності з метою, визначеною в ч. 1 ст. 205 КК, мають кваліфікуватися як пособництво фіктивному підприємництву, а в разі, коли їхніми діями здійснено легалізацію суб'єкта підприємницької діяльності (підписання та нотаріальне посвідчення установчих документів, призначення на посаду керівника тощо), – як виконання цього злочину.

Злочини невеликої тяжкості, на відміну від адміністративних правопорушень, мають підвищений ступінь суспільної небезпеки. Адміністративним правопорушенням вона властива «меншою», «невеликою», «невисокою», «незначною» мірою і не досягає того рівня, з якого починається застосування заходів кримінальної відповідальності [22, с. 223].

Висновки. Підсумовуючи все викладене, ми можемо визначити наступні моменти: по-перше, посягання на такі об'єкти, як власність, господарська діяльність, довкілля, громадська безпека, безпека виробництва, безпека руху та експлуатація транспорту, громадський порядок, можуть бути кваліфіковані як злочини невеликої тяжкості за КК України або, за наявності достатніх для того підстав, як адміністративні правопорушення за КУпАП; по-друге, злочини невеликої тяжкості

та подібні адміністративні правопорушення відрізняються ступенем суспільної небезпеки та настанням наслідків або створенням загрози їх настання; по-третє, вважаємо, що злочини невеликої тяжкості, відповідальність за які передбачено: ч. 1 ст. 176 КК «Порушення авторського права і суміжних прав», ч. 1 ст. 205 КК «Фіктивне підприємництво», ч. 1 ст. 240 КК «Порушення правил охорони або використання надр», ст. 363 КК «Порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електroz'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється», ст. 356 КК «Самоправство», – не підлягають декриміналізації через наслідки, які настають або можуть настати у разі їх вчинення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мурзинов А.И. Преступление и административное правонарушение: общие черты и различия : автореф. дис. на соискание уч. степ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / А.И. Мурзинов. – М., 1983. – 24 с.
2. Митрофанов І.І. Загальна частина кримінального права України : [навч. посіб.] / І.І. Митрофанов. – Одеса : Фенікс, 2015. – 576 с.
3. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
4. Андрушко П.П. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 2 т. – Т. 1 / П.П. Андрушко, В.Г. Гончаренко, С.Ф. Фесенко. – 3-те вид., перероб. та доп. – К. : Алерта; КНТ; Центр умовної літератури. – 2009. – 964 с.
5. Митрофанов І.І. Довкілля під охороною закону про кримінальну відповідальність : [монографія] / І.І. Митрофанов, В.В. Локтіонова. – Кременчук : «ІПП Щербатих О.В.», 2010. – 420 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.academia.edu/12174311/Довкілля_під_охороною_закону_про_кримінальну_відповідальність.
6. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/AD0C5BB53DB78E4BC2257B33005C5E10](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/AD0C5BB53DB78E4BC2257B33005C5E10).
7. Баулін Ю.В. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. – Т. 1 / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюнін та ін. – Х. : Право, 2013. – 1040 с.
8. Кодекс України про надра [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/132/94-vr>.
9. Водний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/213/95-vr>.
10. Закон України «Про охорону навколошнього природного середовища» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
11. Закон України «Про питну воду та питне водопостачання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2918-14>.
12. Калюжний Р.А. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Науково-практичний коментар / Р.А. Калюжний, А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний та ін. – К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдиність», 2008. – 781 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://legalexpert.in.ua/komkodeks/kuap/7975-avtorskij-kollektiv-komentaryu-kuap.html>.
13. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про хуліганство» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06>.
14. Науково-практичний коментар до Кримінального Кодексу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravoznavec.com.ua/books/162/28>.
15. Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3447-15>.

16. Петков С.В. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / С.В. Петков, О.І. Мотлях, Н.В. Малярчук та ін. – К. : «Центр учебової літератури», 2015. – 696 с.
17. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку провадження діяльності, пов’язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/589-2009-п>.
18. Закон України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/264/94-вр>.
19. Саприкин І.И. Преступления небольшой тяжести и вопросы уголовной ответственности : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / Сапрыкин И.И. – Москва, 2004. – 165 с.
20. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
21. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/696B5108B751F918C2257B33005CAE03](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/696B5108B751F918C2257B33005CAE03).
22. Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : [навч. посіб.] / В.К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 256 с.